

Memo

Aan: Gemeenteraad

Van: College van Burgemeester en Wethouders

Datum: 26 januari 2024

Kenmerk: 643127

Onderwerp: Huisvesten vluchtelingen Oude IJsselstreek

Inleiding

Het aantal asielzoekers en ontheemden die opvang nodig hebben is door de oorlogen in Syrië en Oekraïne sterk toegenomen de afgelopen jaren. Daarom is alle gemeenten in Nederland gevraagd om opvangcapaciteit voor vluchtelingen te realiseren. De gemeente Oude IJsselstreek heeft gehoor gegeven aan die oproep en wil de komende jaren het aantal opvangplekken uitbreiden.

Het college ziet het opvangen van vluchtelingen als een morele en humane opgave. We realiseren ons ook dat het politiek en maatschappelijk gevoelig kan liggen. We kiezen oplossingen die de samenleving (o.a. de woningmarkt) zo min mogelijk te belasten.

Er is nog geen missionaire regering. Een nieuw regeerakkoord kan (zal) consequenties hebben voor het vluchtelingenbeleid. Maar mensen die hier zijn moeten fatsoenlijk worden opgevangen en geholpen. Dat staat wat ons betreft buiten kijf.

Op basis van dit discussiememo wil het College van B&W met de gemeenteraad in gesprek over de keuzes die we daar als gemeente bij willen maken.

Achterhoekse aanpak

Om regie te voeren op de realisatie van huisvesting voor vluchtelingen is een Landelijke Regie Tafel (LRT) ingesteld en per provincie een Provinciale Regie Tafel (PRT). Aan de PRT's worden subregio's vertegenwoordigd door de burgemeester van een gemeente die al een AZC heeft. Voor de regio Achterhoek is dat burgemeester Bengevoord. Onze inbreng wordt ambtelijk en bestuurlijk voorbereid.

We hebben in de Achterhoek afspraken gemaakt over de inzet van de regio bij de opvang van ontheemden en asielzoekers en de huisvesting van statushouders, de 'Achterhoekse aanpak'. We hebben ons als regio gecommitteerd aan de taakstellingen voor de opvang van Oekraïners en asielzoekers en de huisvesting van statushouders. De taakstellingen voor asielopvang en huisvesting van statushouders mogen onderling geruild worden.

In de regio is er een tekort aan woningen voor verschillende doelgroepen. Geen enkele gemeente heeft er daarom tot nu toe voor gekozen om meer statushouders te huisvesten van de taakstelling. Wel willen verschillende gemeenten meer asielopvang realiseren dan hen is opgedragen. In Winterswijk is door het AZC al meer capaciteit gerealiseerd dan de opgave voor Winterswijk is.

Asielzoekers

Asielzoekers vallen onder de verantwoordelijkheid van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA). Zij zijn voor locaties afhankelijk van gemeenten. Er zijn veel verschillende soorten opvangvormen, waarvan de bekendste een asielzoekerscentrum (AZC) is. Ook vindt noodopvang plaats op allerlei plekken en in bestaande gebouwen. Een crisisnoodopvang kan door de gemeente zelf gerealiseerd en beheerd worden.

De taakstelling voor de huisvesting van statushouders is voor de gemeente Oude IJsselstreek nu al nauwelijks haalbaar. We kunnen dus waarschijnlijk geen beroep doen op de afspraken binnen de Achterhoekse aanpak om minder asielopvang te realiseren. Als we geen extra statushouders huisvesten zal de gemeente de taakstelling van opvang voor asielzoekers, 142 plekken, geheel zelf in moeten vullen. Dit zal uiterlijk in 2025 moeten gebeuren. Hiervoor zoeken we dan een geschikte locatie of enkele geschikte locaties. Of er opvang van asielzoekers komt en zo ja, waar die komt, is een bevoegdheid van de gemeenteraad.

De zoektocht naar huisvesting voor vluchtelingen kan niet los gezien worden van de behoefte van andere groepen binnen onze gemeente, zoals woningzoekenden (incl. starters en spoedzoekers) en arbeidsmigranten. Als er een locatie komt waarbij we de opvang van asielzoekers kunnen combineren met huisvesting voor andere doelgroepen, dan heeft dat onze voorkeur. De huisvesting van verschillende groepen hoeft niet in vaste verhoudingen te gebeuren, waardoor er ruimte is om de capaciteit aan te passen aan de vraag op dat moment. Het kan bijvoorbeeld best gebeuren dat de behoefte aan opvangplekken voor asielzoekers gaat dalen de komende jaren. Dat schept dan ruimte om meer te kunnen doen voor andere doelgroepen.

Statushouders

In 2022 zijn 53 statushouders gehuisvest. In de eerste helft van 2023 waren dat er 24. De taakstelling voor de tweede helft van 2023 is naar beneden bijgesteld, van 61 naar 40. Hier kwamen we eind vorig jaar nog 11 plekken op tekort. Deze achterstand lopen we dit jaar weer in. De gemeente heeft Wonion en YOIN in november toestemming gegeven om 12 opvangplekken voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen (AMV) te realiseren (in drie woningen). Deze zullen meetellen voor de taakstelling huisvesting statushouders. Het huisvesten van statushouders is een bevoegdheid van het College.

In 2024 zullen ongeveer 100 statushouders gehuisvest moeten worden in onze gemeente. Hierover hebben we regulier overleg met Wonion. De verwachting is dat er onvoldoende woningen vrijkomen om alle groepen die een woning nodig hebben te kunnen voorzien. Daarom blijven Wonion en de gemeente op zoek naar panden waar nu nog niet gewoond wordt, maar die we daarvoor wel zouden kunnen inzetten. In 2024 zal ook een tussenvoorziening gerealiseerd worden. Hier kunnen statushouders enkele maanden verblijven voor hen een woning wordt toegekend. Hierdoor verminderen we de druk op de (sociale) woningmarkt ook enigszins. De mogelijkheid om verschillende statushouders een woning te laten delen zal ook geoperationaliseerd worden.

De gemeente heeft goede ervaringen opgedaan met de HAR (Hotel Accommodatie Regeling) om statushouders te huisvesten in Oost-Gelre. Waar mogelijk zullen gebruik maken van de HAR die nu in Winterswijk is. Als er een geschikt pand beschikbaar komt binnen onze gemeente, kunnen we daar ook een HAR realiseren.

Alleenstaande minderjarige vluchtelingen

De gemeente Oude IJsselstreek zet niet in op het opvangen of huisvesten van alleenstaande minderjarige vluchtelingen (AMV). Er is binnen de gemeente geen internationale schakelklas waar ze naartoe kunnen en de klassen die er in de regio zijn zitten overvol. Ook zijn er in de gemeente nauwelijks kleine woningen waar ze naar door kunnen stromen als ze 18 jaar oud worden. In de gemeente staan vooral eengezinswoningen met meerdere slaapkamers, terwijl huisvesting in studio's passender zou zijn. We hebben een uitzondering gemaakt voor 12 plekken voor AMV van YOIN, omdat deze AMV al in Oost-Gelre werden opgevangen en in Winterswijk op de internationale schakelklas zitten. Als zij uitstromen zullen er in dezelfde huizen andere AMV worden opgevangen de komende jaren. Het huisvesten van AMV is een bevoegdheid van het College.

Oekraïners

Er worden in de gemeente 28 Oekraïners opgevangen bij particulieren. Op gemeentelijke locaties huisvesten we nu 119 ontheemden uit Oekraïne. Dat is exact de helft van de taakstelling. Daarom realiseert de gemeente in de eerste helft van 2024 vier nieuwe opvanglocaties, met minimaal 119

plekken, in Silvolde, Terborg, Uft en Varsseveld. Het realiseren van opvang voor Oekraïners is een bevoegdheid van de burgemeester.

De omwonenden van deze locaties zijn in oktober 2023 (Uft) en januari 2024 (overige locaties) geïnformeerd over de plannen van de gemeente. We verwachten dat het op de nieuwe locaties net zo goed gaat als op de al bestaande locaties en houden dat ook scherp in de gaten. Als het aantal Oekraïense ontheemden in Nederland verder toeneemt, zal de gemeente weer nieuwe opvangplekken moeten realiseren. De kosten hiervoor worden, tot nu toe, volledig gedragen door het Rijk.

Tot slot

Het College realiseert kleine en tijdelijke voorzieningen, verspreid over de hele gemeente om onze taakstellingen in te vullen. Onze ervaring tot nu toe is dat onze manier van opvangen nauwelijks tot overlast leidt. De samenleving en onze (sociale) woningvoorraad worden door een goede spreiding en het gebruik van (vaak al jaren) leegstaand vastgoed zo min mogelijk belast. Het College is ervan overtuigd dat dit de beste manier is om vluchtelingen een plek te geven in onze samenleving.

Als vluchtelingen eenmaal in onze gemeente verblijven of wonen maken ze ook gebruik van zorg, onderwijs en dienstverlening van de gemeente. De gemeente investeert in het zo snel mogelijk aan het werk helpen van alle vluchtelingen, in inburgering en in het organiseren van zorg en begeleiding. Daarbij werken we intensief en naar tevredenheid samen met verschillende organisaties en partijen in onze gemeente.

Vragen

Het College legt de gemeenteraad graag de volgende vragen en overdenkingen voor:

- Wat is uw zienswijze ten aanzien van de Achterhoekse aanpak?

Deze houdt kortgezegd in dat de regio huisvesting realiseert voor alle groepen vluchtelingen waarvoor ons dat wordt opgedragen en dat we daarbij onderling ruilen en samenwerken.

- Wat vindt u van onze zoektocht naar locaties die nog geen woonfunctie hebben en die in te zetten zijn voor de huisvesting van vluchtelingen?

Zo ontlasten we de woningmarkt en zorgen we ervoor dat het huisvesten van vluchtelingen niet leidt tot verdere verstopping op de woningmarkt.

- Deelt u de inzet om onze woningmarkt zoveel mogelijk te ontzien en geen extra statushouders te huisvesten? Of wilt u dat wel doen en geen asielopvang realiseren?

Als we de regio aanbieden extra statushouders te huisvesten, hoeven we geen asielopvang te realiseren. Het gaat dan naar verwachting om tussen de 10 en 20 extra statushouders per jaar. Het realiseren van nieuwe huisvesting kost geld en het huisvesten in sociale woningen leidt tot langere wachttijden voor andere woningzoekenden. De kosten voor asielopvang worden geheel door het Rijk gedragen.

- Hoe staat u tegenover het realiseren van een grotere locatie met dubbelgebruik (opvang vluchtelingen en huisvesting statushouders, spoedzoekers en starters)?

Door een grotere locatie te realiseren kunnen verschillende groepen tegelijk aan huisvesting worden geholpen en daar gaat er niemand 'voor'. Dit zal een plek moeten zijn waar ongeveer evenveel asielzoekers als anderen komen te wonen, met dus tussen de 200 en 300 bewoners.